

Gazetecilik Eğitiminde Dijital Derslerin Rolü: Türkiye ve Yurtdışı Üniversitelerine Yönelik Bir Araştırma

The Role of Digital Courses in Journalism Education: A Study for Universities Abroad and Turkey

Taybe TOPSAKAL

Öz

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki dönüşüm ile birlikte dijitalleşmenin etkileri her alanda derinden hissedilmektedir. Dijital çağ olarak adlandırılan bu yeni döneme her alanda uyum sağlama önemli bir gereklilik olarak gözükmektedir. Teknoloji ile iç içe olan iletişim ve gazetecilik alanı dijital çağın dönüşümünden yoğun biçimde etkilenmektedir. Bu nedenle gerek gazetecilik eğitimi gerekse gazetecilik sektörü dijital çağın gereklerini yerine getirmek durumundadır. Gazetecilik sektörüne öğrenci yetiştiren üniversitelerin gazetecilik bölümlerinin ders müfredatlarında dijital derslerin yeterli oranda yer alması önemli bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı Türkiye üniversitelerini yurtdışı üniversiteleri ile kıyaslayarak gazetecilik bölümlerindeki dijital derslerin yeterlilik ve çeşitliliğini ortaya koymaktır. Üniversitelerde gazetecilik ders müfredatlarının dijital çağ ile uyumlu olması gerekliliğinden yola çıkılarak Türkiye ve yurtdışı üniversitelerinin lisans derecesine sahip gazetecilik bölümlerinin ders müfredatları incelenmiştir. Çalışma akreditasyon sertifikasına sahip Türkiye ve yurtdışı üniversitelerini kapsamaktadır. Akreditasyon, üniversite eğitiminin kalitesini ve standartlara uygunluğunu gösteren bir kalite sürecidir. Çalışma içerik analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular yurtdışı üniversitelerinin gazetecilik ders müfredatlarının Türkiye üniversitelerine kıyasla dijital ders çeşitliliği ve yoğunluğu ile dijital gazetecilik alanlarına yönelik dersler bakımından daha fazla dijital dersi içerdiğini ortaya koymuştur. Bu durum Türkiye üniversitelerinin gazetecilik bölümlerinin daha fazla dijital derslere yönelmesi ve ders müfredatlarını dijitalleşme doğrultusunda daha fazla güncel tutması gerekliliğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gazetecilik Eğitimi, Dijital Ders, Gazetecilik Dersleri, Gazetecilik Ders Müfredatı, Dijital Gazetecilik

* Dr. Öğr. Üyesi, Uşak Üniversitesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü, İstanbul, Türkiye, E-posta: taybe.topsakal@usak.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0303-9870

Abstract

The impact of the transformation in information and communication technologies and the effects of digitalization are deeply felt in every field. Adapting to this new era, which is called the digital age, seems to be an important necessity in every field. The field of communication and journalism, which is intertwined with technology, is heavily affected by the transformation of the digital age. For this reason, both journalism education and the journalism sector have to fulfill the requirements of the digital age. It is an important requirement that digital courses be included in the curriculum of the journalism departments of universities that train students for the journalism sector. The aim of this study is to compare Turkish universities with universities abroad and to reveal the proficiency and diversity of digital courses in journalism departments. Based on the necessity that the journalism course curricula in universities should be compatible with the digital age, the course curricula of undergraduate journalism departments of universities in Türkiye and abroad were examined. The study includes universities in Türkiye and abroad that have accreditation certificates. Accreditation is a quality process that demonstrates the quality of university education and its compliance with standards. The study was carried out using the content analysis method. The findings revealed that the journalism course curricula of foreign universities include more digital courses in terms of digital course diversity and intensity and courses in digital journalism fields compared to Turkish universities. This situation highlights the need for journalism departments of Turkish universities to focus more on digital courses and to keep their course curricula more updated in line with digitalization.

Keywords: Journalism Education, Digital Course, Journalism Courses, Journalism Course Curriculum, Digital Journalism

Giriş

Tarihsel süreçte yaşanan teknolojik gelişmeler gazetecilik alanının ve mesleğinin ortaya çıkışını sağlamıştır. Özellikle matbaanın icadı ile basım tekniği gelişmiş ve gazeteler basılmaya başlanmıştır. Kitle iletişim araçları içerisinde en uzun geçmişe sahip kitle iletişim aracı gazetelerdir. Gazetelerin basılmasıyla insanlar bilgi ve habere ulaşmış, çevrelerinde ve farklı yerlerde meydana gelen gelişmelerden haberdar olmaya başlamıştır. Böylece gazeteler habere ve bilgiye erişimi olanaklı kılan en önemli iletişim araçlarından biri haline gelmiştir. Bununla birlikte gazetecilik bir meslek haline gelmiş ve üniversitelerde gazetecilik bölümleri açılmaya başlamıştır. Gazetecilik geçmişten günümüze teknolojik gelişmelerden en fazla etkilenen mesleklerden biri olmuştur. Son yıllarda teknolojik gelişmeler gazeteciliği derinden etkilemektedir. Özellikle internet teknolojisinin hızla gelişmesi pek çok alanda dijitalleşmeyi beraberinde getirmektedir. Bilgiye erişimin hiç olmadığı kadar hızlı ve kolay olduğu dijital bir çağda yaşamaktayız. Okuyucular bilgi ve enformasyona zaman ve mekân kısıtlaması olmadan kolayca ulaşabilmektedir. Dijitalleşmenin etkisi ile haber alma ve tüketme alışkanlıkları değişmekte gazetecilikte dijital beceriler önem kazanmaktadır. Geleneksel gazeteciliğin önemi gittikçe azalmakta yeni medya ve dijital habercilik uygulamalarına dayalı dijital teknolojilerle iç içe gazetecilik pratikleri önem kazanmaktadır. Bu durum üniversitelerin gazetecilik eğitimlerini derinden etkileyerek dijital derslerin önemini ortaya koymaktadır.

Müfredat açısından bakıldığında, teknolojinin ideal kullanımı, bireysel gazetecileri sadece teknolojinin konuşlandırılmasında yetkin değil, aynı zamanda yeni teknolojilerde gazeteciliğin geleneklerini ve değerlerini görebilecek şekilde eğitmektir (Creech & Mendelson, 2015, s. 155).

Gazetecilik insanların dünyayı, yaşamı, kültürel ve siyasi çevreyi anlamları ve anlamlandırabilmeleri açısından önemli bir meslektir. Gazetecilik demokratik yaşamın inşasında önemli alanlardan birisidir. İnsan hakları, adalet, eşitlik gibi insan onurunu ilgilendiren konular doğrudan gazeteciliğin alanına girmektedir. Bu yönüyle gazetecilik sadece teknik ve teknolojik bir meslek değil sosyal bilimleri ve demokratik ilkeleri olan bir meslektir. Gazetecilik eğitimi hem teknik hem de sosyo-kültürel olarak çağın gereklerine uygun olmalıdır.

Gazetecilik eğitiminde teori ve uygulama tartışması yaşanmaktadır. Sektöre daha yakın olan eleştirmenler, gazetecilik programlarının fazla kavramsal olduğunu ve pratik gazetecilik becerilerine, özellikle de yazma, raporlama ve düzenlemenin temellerine çok az zaman harcandığını savunmaktadır (Creech & Mendelson, 2015, s. 146). Türkiye’de üniversite eğitimi ve sektör arasında benzer bir tartışma yaşanmaktadır. Sektör temsilcileri gazetecilik eğitiminden sektör beklentilerine uygun bir eğitim modeli beklemektedir. Çalışmanın sorunsalı gazetecilik ders müfredatlarında dijital derslerin gerekliliği, yoğunluğu ve çeşitliliği üzerinedir. Gazetecilik eğitimine uygulama açısından bakıldığında dijital çağın gereklerine uygun olarak dijital derslerin ders müfredatlarında yoğun ve çeşitli olarak yer alması gerekmektedir.

Bu çalışma, bilgi çağının dijital teknolojilerinin hızlı dönüşümü bağlamında gazetecilik eğitiminde dijitalleşmenin önemi ve yerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda akreditasyon sertifikasına sahip Türkiye ve yurtdışı üniversitelerinin gazetecilik müfredatları dijital dersler açısından incelenerek karşılaştırma yapılmıştır. Bu karşılaştırma Türkiye üniversiteleri ve yurtdışı üniversitelerinin gazetecilik alanında dijital derslerin yoğunluğu ve müfredatlarda yer almasını göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Dijital dönüşümün yaşandığı günümüzde ders müfredatlarının dijital teknolojiler ile uyumlu olması artık bir zorunluluk olarak ifade edilmektedir. Bu doğrultuda üniversitelerde dijital derslere yönelik müfredatların incelenmesinin, üniversitelerin ders müfredatlarının günün şartlarına ve dijital dönüşüme uygunluğunu göstermesi bakımından önem taşıdığı düşünülmektedir. Çalışma, Türkiye üniversiteleri ve yurtdışı üniversiteleri gazetecilik bölümlerinin ders müfredatlarını dijital dersler açısından karşılaştırması yönüyle özgün bir çalışmadır.

Dijital Teknolojiler ve Eğitim

Yaşadığımız çağ; bilgi çağı, dijital çağ, ağ toplumu gibi isimlerle anılmaktadır. Hayatımızın pek çok alanında kullanılan dijital teknolojiler eğitim ve öğretimin kalitesinin artması amacıyla eğitim alanında da kullanılmaktadır. Bilgisayar ve internet teknolojisinin devamlı gelişmesi ve kendini yenilemesi eğitim alanına yansımakta, teknolojiye uyumlu eğitim politikalarının geliştirilmesini beraberinde getirmektedir. Dijital dönüşüm ile birlikte eğitimde teknolojinin kullanılması artık bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Dijital ve internet teknolojilerinin eğitim ve öğretimde kullanılması 21. yüzyıl becerileriyle öğrencileri meşgul etmenin en etkili yolu olarak konumlanmaktadır (Mozejko & Howard, 2015, s. 164). Eğitim sistemlerinde yaşanan değişimler sanayi devrimleri ile bağlantılı olarak eğitimde 1.0, 2.0, 3.0 ve 4.0 olarak dört temel değişim sürecinden geçmiştir (Çetinkaya, Çimşir, & Karoğlu,

2020, s. 148). Teknoloji 4.0'dan ilham alan teknolojiye dayalı öğretim ve öğrenme yöntemi Eğitim 4.0 olarak bilinmektedir. Eğitim 4.0, tüm seviyelerde dijital teknolojik yeterlilikleri geliştirmeyi ve dijital teknolojilerin öğretim ve öğrenme için kullanımını geliştirmeyi amaçlamaktadır (Hariharasudan & Kot, 2018, s. 6). Araştırmacılar, teknolojinin iyi hazırlanmış kullanımının fayda sağladığına işaret etmektedir. Örneğin; artan öğrenci etkinliği veya performans kazanımları, artan öğrenci verimliliği, daha fazla öğrenci katılımı veya memnuniyeti, öğrenmeye karşı daha olumlu öğrenci tutumları gibi (Underwood, 2009, s. 5). Dijital çağın öğrencileri teknolojiyi kişisel yaşam alanlarında aktif kullandıkları gibi araştırma, öğrenme, bilgi edinme, yaratıcılık, yenilik, kariyer ve teknoloji becerilerini geliştirmek için de kullanmaktadır. Bu öğrencilerin en belirgin özellikleri teknoloji konusunda oldukça fazla bilgi ve beceriye sahip bireyler olmalarıdır. Öğrenciler teknolojiyi bir sosyalleşme aracı olarak kullandıkları gibi öğrenme etkinliklerinde de kullanmaktadır (Ardıç & Adnan, 2017, s. 12). Uzaktan ve çevrimiçi dersler ve kurslar günümüz eğitim sisteminin bir parçası durumundadır. Pek çok çevrimiçi ders eş zamansız olacak şekilde tasarlanmıştır. Bu derslere hemen hemen her zaman erişilebilmektedir. Bu da öğrencilerin kendilerine uygun zamanlarda katılmalarına olanak tanımaktadır. Bir derse herhangi bir zamanda erişme yeteneği, tabletler, dizüstü bilgisayarlar veya akıllı telefonlar gibi mobil cihazlar aracılığıyla erişme ve derse katılma yeteneği ile daha da geliştirilmiştir (Veletsianos, 2020, s. 152).

Paul ve Lal'ın (2018) Hindistan'ın üniversite eğitiminde dijital teknolojilerin etkisine yönelik yaptıkları çalışmada araştırmanın bulguları, kullanılan teknolojinin yoğunluğu ile öğrenciler üzerindeki etkisi arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. En son teknolojilerin kullanılmasının öğrencileri daha yaratıcı hale getirdiği ve öğrenme yeteneklerini geliştirdiği sonucu ortaya konmuştur. Dijital teknolojilerin öğrenciler için önemi saymakla bitmez. Yeni eğitim teknolojileri; kavramların daha net anlaşılmasına yardımcı olur, fikirlerin daha iyi gösterilmesine katkıda bulunur, yaratıcılığı artırır, daha iyi iş olanaklarına yardımcı olur, öğrenciyi daha özgüvenli yapar, kişilik gelişimine yardımcı olur, öğrenme yeteneklerini geliştirir, diğer kurumların öğrencileriyle etkin bir şekilde etkileşim kurma fırsatı sağlar, uluslararası öğretim metodolojileri ile eşitler, kullanım kolaylığı sağlar ve sınıf etkinliklerinin yönetilmesine yardımcı olmaktadır (Paul & Lal, 2018, s. 135). Bilgi ve iletişim teknolojileri etkileşimli öğrenme sağladığı için öğrenmeye yapıcı bir yaklaşım sunmaktadır. Bu tür öğretim ve öğrenme süreçleri öğrencilerin akademik performansını artırmaktadır (Lopez, 2003). Wilson, Mensah ve Boateng'e (2014) göre akademik programların öğrencilere, öğretim ve öğrenmeyi desteklemek ve bir öğretim aracı olarak bilgisayar kullanımındaki becerilerini geliştirmek için bilgi ve iletişim teknolojileri cihazlarının ve araçlarının yaratıcı kullanımını gerektiren etkinlikler sağlaması gerekmektedir (s. 161).

Türkiye'de ve Yurtdışında Gazetecilik Eğitimi

Tarihsel olarak Türkiye'de gazetecilik okullarına bakıldığında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksek Okulu ilkler arasında yer almaktadır. İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü iki yıllık eğitim vermek üzere 1949 tarihinde kuruldu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksek Okulu 1965 yılında eğitim hayatına başladı. 1992 yılında basın yayın yüksekokulları

iletişim fakültelerine dönüştürüldü (Tokgöz, 2003, ss. 13-18). Önce devlet üniversiteleri sonra ise özel üniversiteler bünyesinde iletişim fakülteleri ve gazetecilik bölümleri açılmaya başlamıştır. Günümüzde devlet üniversitesi ve özel üniversite dâhil 70 iletişim fakültesi bulunmaktadır. Bu fakültelerin birçoğunda gazetecilik bölümleri yer almaktadır.

Türkiye’de iletişim fakültelerinde lisans düzeyinde verilen derslerin ağırlıklarının teorik ve uygulama dersleri olarak nasıl olması gerektiğine yönelik tartışmalar bulunmaktadır. Bu görüşlere bakıldığında bir kısım görüşler uygulama derslerinin daha yoğun olmasını savunurken bazı görüşler ise teorik derslerin daha yoğun olması gerektiğini savunmaktadır. Ayrıca teorik ve uygulamaya yönelik derslerin müfredatlarda eşit olarak yer alması gerektiğine yönelik görüşler de bulunmaktadır (Yıldırım, 2006, s. 123). Gazetecilik eğitimi sadece mesleki eğitim olarak gören kesim eğitimin işlevini piyasa koşullarına uygun işgücüne indirgemektedir. Gazetecilik eğitiminin önemli olduğunu ve sadece meslek olarak görmemek gerektiği görüşünü savunan kesim ise gazetecilik eğitiminin öğrencilere entelektüel ve eleştirel bakış açısı kazandırması gerektiğini vurgulamaktadır (Yıldırım, 2012, s. 414).

2010 yılı kontenjanlarına yönelik yapılan bir incelemede gazetecilik bölümünün iletişim fakültelerinin diğer bölümlerine göre daha az tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca devlet ve vakıf üniversitelerinin iletişim fakültelerinde gazetecilik bölümlerine yer verilmediği vurgulanmıştır (Uzun, 2011). Geçen yıllar ile birlikte hem iletişim fakültesi hem de gazetecilik bölümleri sayısı artmıştır. Bununla birlikte bir diğer çalışmada ise iletişim fakültelerinin sayısının çok olması ve çok fazla mezun vermesi, buna karşılık sektörde istihdamın aynı paralellikte artmaması, gazetecilik bölümündeki öğrencilerinin mezun olunca işsiz kalmalarına neden olduğu belirtilmektedir. İlk sınıflarda medyada çalışma isteği yüksek iken, eğitim ve staj ile birlikte, sektörün çalışma koşulları ve düşük ücret politikasından dolayı son sınıflara doğru medyada çalışma isteklerinin giderek azaldığı belirtilmiştir. Öğrencilerin çoğunun, geçmişe dönme şansları olsa tekrar gazeteciliği seçmeyecekleri belirtilmiştir. Mesleği yapmak isteyen öğrencilerin ise, derslerin daha çok uygulamaya yönelik olmasını istedikleri sonucu ortaya çıkmıştır (Korkmaz, 2012, s. 25). Türkiye’de devlet üniversitelerindeki iletişim fakültelerinde bulunan lisans düzeyindeki gazetecilik bölümlerinin müfredat programlarının incelemesini içeren bir çalışmada zorunlu dersler olarak uygulamalı derslerin azınlıkta olduğu, teorik derslerin ise çok çeşitli ve sayıca fazla olduğu sonucu ortaya konmuştur (Karaduman & Akbulutgiller, 2017). Öğrencilerin gazetecilik eğitiminden beklentilerine yönelik yapılan bir çalışmaya göre ise öğrencilerin iyi bir gazeteci olmayı, bilgili ve kültürlü insan olmayı ve toplumdaki insanlardan farklı olmayı bekledikleri sonucu ortaya konmuştur (Fadimana & Balcı, 2021). Türkiye’de yeni medya bölümlerinin ders müfredatları üzerinde yapılan bir çalışma yeni medya eğitiminde özgün bir literatürün oluşturulmadığı sonucunu ortaya koymaktadır (Akgül & Mustafa, 2017). Gazetecilik mezunlarına yönelik yapılan bir diğer çalışmada ise ekonomik gerekçelerle gazetecilik dışı alanlara yönelimin olduğu ve mezuniyet sonrası işsizlik gerçeği ortaya konmuştur (Arar, 2019, s. 734). Karaaslan (2019) gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin gazetecilik eğitimi veren üniversitelerin müfredatlarındaki ders içeriklerinin online gazetecilik alanına ne denli uygun olup olmadığını araştırdığı çalışmasında, öğrencilere teorik olarak verilen derslerin yanı sıra, uygulamalı derslerin verilmesinin önemli olduğunu ve teknik derslerin ve yazılım programlarının

müfredata eklenmesinin önemli olduğunu vurgulamaktadır. Halkla ilişkiler eğitiminde dijitalleşmeyi ele alan Öztürk ve Şardağı (2019) Türkiye ve ABD üniversitelerindeki halkla ilişkiler programlarını karşılaştırmıştır. Ortaya konan sonuçlara göre, dijital odaklı verilen dersler genellikle seçmeli derstir. Sosyal medya dersleri daha ön plandadır. ABD'deki üniversitelerde dijital dersler ön koşul gerektiren derslerdir. Türkiye'de ise böyle bir ön koşul bulunmamaktadır (Öztürk & Şardağı, 2019).

Dünyada gazetecilik eğitimi ilk olarak 1908 yılında ABD'de Missouri Üniversitesi'nde kurulan gazetecilik okulunda başlamıştır (Mutlu, 1992). Dünyada gazetecilik eğitimi ile ilgili çeşitli eğitim modelleri ortaya konmuştur. Gazetecilik Eğitiminin Geleceği Üzerine Carnegie-Knight Girişimi ve Arizona Eyalet Üniversitesi'nin News21 programı tarafından "hastane modeli" geliştirilmiştir. Bu modele göre gazetecilik öğrencilerine teknik beceri ile kavramsal ve etik keskinliğin bir karışımı müfredat sunulur. Öğrenciler üniversite bünyesinde yer alan profesyonel bir gazetecinin görevlendirildiği haber odasında teknik beceri, kavramsal ve etik konularını harmanlayan müfredata göre uygulamalı çalışarak eğitim alırlar (Creech & Mendelson, 2015, s. 153). Donsbach'a (2013) göre öğretim hedefi, öğrencilerin teknik, platform ve bakış açısındaki değişikliklere etkili bir şekilde yanıt vermelerini ve adapte olmalarını sağlayacak derslerin güçlendirilmesi olmalıdır (s. 669). Şekli veya boyutu ne olursa olsun, gazetecilik eğitimi her yerde geleneksel olarak bir yandan pratik beceri eğitimini, diğer yandan genel bağlamsal eğitim ve liberal sanatları içeren dersleri kapsamaktadır. Medya sisteminin özel ihtiyaçları ve talepleri bölgeden bölgeye farklılık gösterse de pratik ve bağlamsal bilgi arasındaki hassas denge her zaman dünya çapında gazetecilik programları içinde ana konu olmuştur. Dünyanın farklı yerlerindeki gazetecilik eğitimi çalışmalarından elde edilen temel literatür ve bulgular, kavramsal olarak motivasyon ve misyon gibi felsefi kavramlarla başlayıp, müfredat ve pedagoji gibi daha uygulanabilir kavramlarla biten 10 kategoride sentezlenmektedir. Gazetecilik eğitimi ile ilgili bu kategoriler şöyle sıralanmaktadır; motivasyon, paradigma, misyon, oryantasyon, yönetme, bağlamlama, eğitim, müfredat, pedagoji, yönetim ve organizasyon (Deuze, 2006, ss. 19-23). Avrupa ve Amerika'daki birçok üniversitenin gazetecilik programlarında öğrencilerin mesleki beceri kazanmaları ve mezun olabilmeleri için zorunlu staj yapmaları gerekmektedir. Mesleğe ilişkin dersleri akademik unvanı olmayan sektörde gazetecilik yapmış uzman kişiler vermektedir (Yıldırım, 2012, s. 428).

Uygulamaya dayalı öğrenme, eğitimin önemli bir yönü olarak ve dünya çapında geleceğin gazetecilerini yetiştirmek için geniş çapta kabul görmektedir. Valencia-Forrester (2020), gazetecilik eğitiminde "İşe Entegre Öğrenme Modeli"nin (work-Integrated Learning, WIL) bir tipolojisini sunmaktadır. İşe entegre öğrenme modeli çok çeşitli deneyimsel eğitim biçimlerini kapsayan bir şemsiye terimdir. Endüstrinin ihtiyaçlarıyla yakından bağlantılı daha adil ve erişilebilir işe entegre öğrenme modeli, geleceğin gazetecilerinin dinamik bir medya ortamında, istihdam için gerekli mezun yeteneklerine sahip olmalarını sağlamaktadır (Valencia-Forrester, 2020, s. 697). Gazetecilik eğitimi, öğrencilerin izleyiciler hakkında bir anlayış geliştirmeleri, sosyal medya ile etkileşim kurmaları, izleyicilere odaklanmaları, yayın odaklı olmaları ve gerçek raporlama yoluyla ağlarını genişletmeleri için öğretim stratejilerini içermelidir (Mensing & Ryfe, 2013). 2007 yılında UNESCO, gelişmekte olan ülkeler ve demokrasiler için gazetecilik eğitimini geliştirmeyi amaçlayan yeni bir model müfredat sunmuştur. Bu model müfredat, her ülkenin özel ihtiyaçlarına göre uyarlanabilen

genel bir modeldir. Gelişmekte olan ülkeler ve yükselen demokrasilerin sosyal, ekonomik, politik ve kültürel bağlamlarının tam olarak farkındadır. Demokrasi ve gazetecilik arasındaki bağlantıyı vurgular ve gazetecilik eğitim merkezlerinde daha disiplinler arası bir yaklaşımı savunmaktadır (UNESCO, 2007).

Gazetecilik Eğitiminde Dijitalleşmenin Rolü

Dijital çağın bilgi teknolojileri günlük hayatta bireyin yaşamı ile birlikte medya alanını derinden etkilemektedir. İnternet ve mobil araç kullanımı her geçen gün artmakta ve hayatımızın ayrılmaz parçası haline gelmektedir. Bireyler dijital ve bilgi teknolojilerinin getirdiği tüm olanaklardan yararlanmakta ve bu teknolojiler ile bilgiye zaman mekân sınırlaması olmaksızın erişebilmektedir. Dijital teknolojiler her alanda olduğu gibi gazetecilik eğitimi ve diğer eğitim alanlarında her geçen gün etkinliğini arttırmaktadır. Özellikle sosyal medya haber üretimi ve tüketimi noktasında önemli bir araç olarak ifade edilmektedir.

Artan etkileşim çağında dijitalleşmenin sunduğu faydalara dayanan Gazetecilik 2.0 eğitim modeline gittikçe artan bir ihtiyaç gözükmektedir. Gazetecilik 2.0 eğitimini başarmak için gazetecilik eğitimcilerinin göz önünde bulundurması gereken zorluklar bulunmaktadır. Bunlar şöyle sıralanabilir:

- Diğer oyuncuların kimin ne tür kaynaklara (ör. Google'ın algoritmaları) erişimi olduğunu etkileyebildiği bir çağda gazetecilik eğitimine kimin “sahip olduğu” sorunu,
- Öğrenmeyi kolaylaştırmak için teknolojinin kullanımı,
- Hibrit medya çağına uyum sağlamak için eğitimcilerin benlik algısını kökten değiştirmek zorunda kalacağı gerçeği,
- Eğitimcilerin öğrencilerini yetiştirebilmeleri için önce kendilerini yetiştirmeleri gerektiği gerçeği,
- Eğitimcinin sınıf içindeki ve dışındaki rolü,
- Sınıf içinde saha çalışmasının ve toplumun rolü,
- Teknolojik gelişmeleri gerçek zamanlı olarak takip etmek (Maniou, Stark, & Touwen, 2020, s. 36).

Tarihsel olarak, teori ve uygulama konuları, gazeteciler için geçerli bir müfredatı neyin oluşturduğu veya neyin oluşturması gerektiği temelinde ele alınmıştır. Bu teori ve pratik tartışması, genellikle, iki bileşenin bağımsız ve bazen de birbirini dışlayan varlıklar olarak ifade edildiği bir ikicilik olarak karakterize edilmektedir (Solkin, 2022, s. 445). Gazetecilik eğitiminde ilk günlerden itibaren farklı yaklaşımlar görülmüştür. Kısa süre sonra gazetecilik eğitimi, beşerî bilimler ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir karışımı haline gelmiştir. Bazı kurumlar öncelikle uygulamalı eğitime odaklanırken, bazı kurumlarda ise sosyal bilim dersleri genel müfredatta çok daha belirgin bir yere sahiptir. Sonuç olarak, alan hem profesyonel hem de akademik hale gelmiştir (Blom & Davenport,

2012, s. 72). 20. yüzyıl boyunca literatürde gazetecilik eğitiminde akademik ve profesyonel tartışması yaşanmıştır (Deuze, 2001, s. 5). Deuze'ye (2001) göre, 20. yüzyıldaki profesyonellik tartışmalarının eleştirel bir şekilde özetlendiği literatür incelendiğinde, "gerçek değerler" veya idealler olarak adlandırılan iddialar şöyle tanımlanabilmektedir:

- Gazeteciler bir kamu hizmeti sunmaktadır.
- Gazeteciler tarafsız, objektif, adil ve dolayısıyla güvenilirlerdir.
- Gazeteciler editoryal özerkliğe, özgürlüğe ve bağımsızlığa sahip olmalıdır.
- Gazeteciler bir yakınlık, geçerlilik ve gerçeklik duygusuna sahiptir.
- Gazeteciler etik ve meşruiyet duygusuna sahiptir (s. 10).

Gazetecilik çalışmaları, öğrencilerin gazetecilik dışındaki alanlarda uygulanabilecek, en iyi şekilde araştırma, analiz ve iletişim olarak adlandırılan birçok beceriyi öğrenmelerini gerektirir (Burgh, 2003, s. 101). Özellikle kodlama, gazeteciliğin geleceği için mantıklı bir model sunduğu için gazetecilerin benimsemesi gerektiği bir beceri olarak savunulmaktadır (Creech & Mendelson, 2015, s. 154). Philip Gaunt (1992), birkaç temel gazetecilik eğitimi düzeyi belirlemiştir. Bunlar şöyle sıralanabilir: Gazetecilerin çalıştığı medya sistemini anlamak; yazma ve düzenleme gibi temel beceriler, teknik ekipman kullanımı, toplumdaki sosyal, kültürel ve ekonomik sorunları anlamak ve meslekte belirli alanlar için özel eğitim (Gaunt, 1992). Kraeplin ve Criado, birçok televizyon ve gazete yöneticisinin, genç gazetecilerde "birden fazla medyada hikâye yazabilmeleri" için birleştirilmiş becerilerin gerekli olduğuna inandığını bulmuştur (Aktaran Pierce & Miller, 2007, s. 53). Üniversite eğitimi günün değişen medya koşulları ve teknolojilerine uyumlu ve bu teknolojileri kullanan eğitim ve müfredatı ile öğrencilere eğitim ve öğretim imkânları sunmalıdır. Gazetecilik alanı teknoloji ile yakından ilgili ve bağlantılı bir alan olması nedeniyle günümüzün dijital teknolojileri ile iç içe ve sürekli kendini bu teknolojiler ile yenilemesi gereken bir iletişim alanıdır.

Dickson'a göre, en iyi eğitim modeli, pratik ve teorik medya dersleri arasında bir dengeye sahip olmalıdır. Tüm medya programlarında uygulama deneyimine ve iyi becerilere sahip öğretim üyelerine yer verilmelidir. Medya eğitimi analitik düşünmeyi teşvik etmelidir. Medya; medya pratiğini ve medya eğitimini geliştirmek ve önceden bilinmeyen keşfetmek için kullanılmalıdır. Medya eğitimcileri ve uygulayıcıları, yalnızca medya pratiğini değil, tüm medya eğitimini geliştirecek birlikler kurmalıdır. Kitle iletişim eğitimcileri, öğrencilerini yalnızca giriş seviyesi pozisyonlara değil, aynı zamanda yönetim ve liderlik rollerindeki işlere de hazırlamalıdır. Karma bir müfredatın kalbinde yer alan temel bir medya, çok yönlü öğrenciler yetiştirmek için gereklidir. Gazetecilik, kendisini genel olarak kitle iletişim ve iletişim araştırmalarından koparmamalı ve üniversite ortamında daha güçlü bir temel sağlamak için halkla ilişkiler ve reklamcılıktan kopmamalıdır. Profesyonel akreditasyon değerlidir, ancak medya eğitimcilerinin, programları medya endüstrilerinin varsayılan ihtiyaçlarına dayalı standartlardan ziyade akademik standartlara dayalı olarak değerlendirmesi gerekir (Aktaran Brandon, 2002, ss. 61-62).

Gazetecilik eğitiminin nihai amacı, yalnızca yetenekli uygulayıcılar yetiştirerek değil, aynı zamanda gazeteciliğin kamusal yaşamın diğer alanlarını nasıl etkilediğini ve kritik sosyal sorunları

nasıl ortaya koyduğunu öğreterek gazetecilik pratiğini geliştirmek olmalıdır (Reese, 1999, s. 70). Gelişen teknoloji ve değişen ihtiyaçlar ile birlikte gazeteciliğin uygulama alanı daha da önem kazanmaktadır. Ancak her ne kadar gazeteciliğin uygulama alanı önemli olsa da kamusal yarar ve faydanın da gözetilmesi gerekmektedir. Teknoloji ve gelişen ihtiyaçlar gazeteciliğin uygulama alanını değiştirse de değişmeyen gazeteciliğin etik ve kamusal yararadır.

Gelişen teknoloji ile birlikte gazetecilik müfredatı için yeni dersler ve gazetecilik türleri ortaya çıkmaktadır. Bunlardan biri 'Yakınsama Gazeteciliği'dir (Convergence Journalism). Lawson-Borders'a (2009) göre, yakınsama gazeteciliği; bilgisayar destekli dağıtım sistemleri aracılığıyla birden fazla platformda içerik sunmak için teknolojik yetenekleri harmanlamak olarak tanımlanabilmektedir (s. 92). Yakınsama kavramı ile birlikte yöndeşme kavramı da dönüşen gazetecilik için kullanılmaktadır. Yöndeşik gazetecilik ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır (Yıldırım, 2013). Yakınsama gazeteciliği eğitimi ile ilgili yapılan bir çalışmada ankete katılan gazete ve TV yöneticilerinin çoğunluğu yakınsama becerilerinin yeni işe alınanlar için önemli olduğuna inandığını göstermektedir. Bir yakınsama müfredatının amacı öğrencileri hem basılı hem de yayın unsurlarını dijital bir ortamda birleştiren entegre bir medya ürünü yaratmaya kavramsal ve pratik olarak hazırlamak olmalıdır (Kraepin & Criado, 2005, s. 54).

Dünya Gazetecilik Eğitim Kongresi'nin (WJEC, 2019) Paris sendika programında gazetecilik eğitimi ile ilgili konular tartışılmıştır. Bu konu başlıkları şöyle sıralanmıştır:

- Dijital Çağda Sınır Tanımayan Etik
- Veri Gazeteciliği
- Gazetecilik Becerilerini Güncellerken Tutkuyu Canlı Tutmak
- Girişimci Gazetecilik: İnovasyonu Öğretmek ve Girişimci Bir Zihniyet Yetiştirmek
- Gazetecilik Okullarının Ötesinde Gazetecilik Eğitimi
- Gazeteciliğe Güveni Yeniden Sağlamak: Bir Eğitim Reçetesi
- Dijital Küresel İşbirliği: Uluslararası Haberciliği Öğretmenin Yeni Yolları
- Gazetecilik Programlarında Değerlendirmede En İyi Uygulamalar
- İşbirlikçi ve Kapsayıcı Gazetecilik: Sözlerden Daha Fazlası, Geleceğin Gazetecilerini İş Başında Travmaya Hazırlamak
- Gazetecilik Öğrencilerini Toplumsal Cinsiyet ve Eşitsizlik Konusunda Eğitmek
- Stereotipleme ve Profil Oluşturma (Goodman, 2020, ss. 7-8).

Amaç ve Yöntem

Bu çalışmada Türkiye ve yurtdışı üniversiteleri gazetecilik bölümlerinin ders müfredatlarının içeriklerinin dijital dersler yönünden incelenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular ile yurtiçi ve yurtdışı üniversiteleri gazetecilik bölümlerinin dijital derslere ne oranda ve çeşitlilikte yer

verdiği ortaya çıkarılmak istenmiştir. Bu doğrultuda çalışma içerik analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı üniversitelerin gazetecilik ders müfredatlarının dijital çağın gereklerine uygunluğunu ortaya koymaktır. Dijital dersler bağlamında incelenen ders müfredatları ve içerikleri doğrultusunda kodlama cetveli oluşturulmuştur. Bu kodlama cetveli müfredatlarında yoğun dijital dersleri bulunduran üniversitelerin ders içerikleri incelenerek oluşturulmuştur. Araştırmanın amacı doğrultusunda hazırlanan aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır:

- Gazetecilik ders müfredatında dijital dersler bulunmakta mıdır?
- Gazetecilik ders müfredatında haber üretimi ve yazmaya yönelik dijital dersler bulunmakta mıdır?
- Gazetecilik ders müfredatında haberde görsel ve görüntüye yönelik dijital dersler bulunmakta mıdır?
- Gazetecilik ders müfredatında haber türlerine yönelik dijital dersler bulunmakta mıdır?
- Gazetecilik ders müfredatında sosyal medya haberciliğine yönelik dijital dersler bulunmakta mıdır?
- Gazetecilik ders müfredatında mobil gazeteciliğe yönelik dijital dersler bulunmakta mıdır?
- Dijital derslerin varlığı üniversitelerin devlet veya özel olma durumundan etkilenmekte midir?
- Gazetecilik ders müfredatında ön koşul gerektiren dijital dersler bulunmakta mıdır?
- Gazetecilik ders müfredatında dijital derslerin amaçları belirtilmiş midir?

Yöntem

Yeni iletişim teknolojileri ve dijitalleşme her alanda olduğu gibi gazetecilik alanını da derinden etkilemektedir. Bu doğrultuda gazetecilik eğitimi ve ders müfredatının dijital gelişmelerle uyumlu olması gerekmektedir. Gazetecilik eğitiminde dijital dersler, geleneksel yöntemlerden ziyade içerik ve uygulama olarak dijital bilgi ve yöntemleri içeren derslerdir. Dijital dersler dijital çağın gereklerine uygun yöntemleri benimseyerek ilgili gazetecilik alanlarını dijital ile bütünleştiren derslerden oluşmaktadır. Bu araştırma üniversitelerde gazetecilik eğitimi veren lisans programlarının ders müfredatlarının ne ölçüde dijital derslerden oluştuğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda karşılaştırma yapmak amacı ile yurtdışı ve Türkiye üniversitelerinin gazetecilik lisans bölümlerinin ders müfredatları dijital dersler yönünden incelenmiştir. Araştırma akreditasyon sertifikasına sahip olan Türkiye ve yurtdışı üniversitelerini kapsamaktadır. Akreditasyon, “Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından belirli bir alanda önceden belirlenmiş akademik

ve alana özgü standartların bir yükseköğretim programı ve yükseköğretim kurumu tarafından karşılanıp karşılanmadığını ölçen değerlendirme ve dış kalite güvence sürecidir” (YÖK, t.y.).

Çalışma içerik analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi metinlerden kullanım bağlamlarına ilişkin tekrarlanabilir ve geçerli çıkarımlar yapmak için bir araştırma tekniğidir. İçerik analizi literatüründe, bilim insanları araştırma yönteminin tanımlarını ortaya koymaktadır. Bu tanımlar; içeriğin bir metinde yer almasını sağlayan tanımlar, içeriği bir metnin kaynağının bir özelliği olarak alan tanımlar ve bir araştırmacının belirli bir içeriğe göre bir metni analiz etme sürecinde ortaya çıkan içeriği alan tanımlardan oluşmaktadır (Krippendorff, 2019, ss. 24-25). Araştırmada içerik analizi yönteminin seçilme nedeni, metin ve içerik üzerinden belli kategorilerde çıkarımlar yapmayı sağlamasıdır. Metin analiz edilerek hem sayısal çıkarımlar hem de anlamsal çıkarımlar ortaya konulabilmektedir.

Çalışmanın örnekleme, akreditasyonun eğitim ve öğretimde kalite ve standartları temsil etmesinden dolayı hem Türkiye hem de yurtdışı üniversitelerinin akreditasyon sertifikasına sahip gazetecilik bölümlerinden seçilmiştir. Bu doğrultuda İletişim Eğitimi Değerlendirme Akreditasyon Kurulu (İLEDAK)'nun web sitesinden akreditasyon sertifikasına sahip olan iletişim fakülteleri ve bölümleri belirlenmiştir. İletişim fakülteleri içerisinde akreditasyon sertifikasına sahip gazetecilik bölümleri seçilmiştir. Araştırmanın yapıldığı tarih itibari ile gazetecilik bölümü olarak akreditasyon sertifikasına sahip olan iletişim fakültesi sayısı sekizdir. Dolayısıyla Türkiye üniversiteleri kısmında çalışma bu sekiz üniversitenin gazetecilik ders müfredatlarını kapsamaktadır. Bu üniversiteler; Aydın Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Üsküdar Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi'dir. Çalışmada ulaşılan bulgular incelenen üniversitelerin kurumsal web sitelerinde yer alan ders içeriklerinden elde edilmiştir.

Karşılaştırma yapmak açısından çalışmanın diğer kısmı akreditasyon sertifikasına sahip gazetecilik bölümleri olan yurtdışı üniversitelerini kapsamaktadır. Arama motoru kullanılarak yurtdışında en iyi gazetecilik eğitimi veren üniversiteler araştırılmıştır. www.collegefactual.com web sitesinde yurtdışında en iyi gazetecilik eğitimi veren üniversiteler sıralanmıştır (College Factual, t.y.). Bu web sitesinden yararlanılarak araştırmanın yurtdışı kısmı için en iyi gazetecilik eğitimi veren üniversiteler seçilmiştir. Türkiye'de gazetecilik bölümünde akreditasyon sertifikasına sahip sekiz üniversite olması nedeni ile sayıca fazla olmasına rağmen yurtdışı üniversiteleri içerisinden gazetecilik akreditasyonuna sahip sekiz üniversite seçilmiştir. Bu üniversiteler; University of Florida, University of Minnesota – Twin Cities, University of Maryland – College Park, Boston University, Washington and Lee University, University of Missouri – Columbia, University of Southern California, Elon University. Çalışmada elde edilen bulgular üniversitelerin kurumsal web sitelerinde bulunan ders içerikleri incelenerek ortaya konmuştur.

İncelenen ders müfredatları dijital dersler olarak çeşitli kategorilerde incelenmiştir. Hem Türkiye üniversiteleri hem de yurtdışı üniversitelerinin dijital dersler dışındaki gazetecilik ders içeriklerinde dijital içerikler, konu ve yöntemlere yer verilmiştir. Ancak bu çalışma içerik ve isim olarak tamamen dijital derslerin araştırılmasını içermektedir. Bu nedenle sadece doğrudan dijital dersler araştırma kapsamına alınmıştır.

Bulgular

Bulgular kısmında Türkiye üniversiteleri ve yurtdışı üniversitelerin akredite olmuş gazetecilik bölümlerinin ders müfredatları dijital dersler açısından belirlenen kategoriler doğrultusunda içerik analizi yöntemi kullanılarak tablolar halinde analiz edilmiştir.

Gazetecilik Bölümünün Bağlı Olduğu Fakülte İsmi

Tablo 1. Gazetecilik Bölümünün Bağlı Olduğu Fakülte İsmi

	Türkiye Üniversiteleri	Yurtdışı Üniversiteleri
Fakülte adı	İletişim Fakültesi	Gazetecilik ve İletişim Fakültesi
	İletişim Fakültesi	Gazetecilik ve Kitle İletişim Okulu
	İletişim Fakültesi	Philip Merrill Gazetecilik Koleji
	İletişim Fakültesi	İletişim Koleji
	İletişim Fakültesi	Gazetecilik ve Kitle İletişimi
	İletişim Fakültesi	Missouri Gazetecilik Okulu
	İletişim Fakültesi	İletişim ve Gazetecilik Okulu
	İletişim Fakültesi	İletişim Fakültesi

Türkiye üniversiteleri ve yurtdışı üniversitelerin web sitelerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda fakülte adları tablo 1’de gösterilmiştir. Türkiye üniversitelerinde gazetecilik bölümü iletişim fakültesi adı altında eğitim vermektedir. Yurtdışı üniversitelere bakıldığında gazetecilik bölümünün farklı isimler altında yer aldığı görülmektedir. Yurtdışı üniversitelerinin pek çoğunda fakülte ismi olarak gazetecilik ve iletişimin birlikte kullanıldığı görülmektedir.

Üniversitenin Niteliği

Tablo 2. Üniversitenin Niteliği

Türkiye Üniversiteleri			Yurtdışı Üniversiteleri	
Sayı		Yüzde	Sayı	Yüzde
Devlet	5	%62,5	-	-
Özel	3	%37,5	8	%100

Tablo 2 incelendiğinde gazetecilik bölümü olarak akreditasyon sertifikasına sahip Türkiye üniversitelerinin %62,5’inin devlet, %37,5’inin ise özel üniversite statüsünde olduğu görülmektedir. Akreditasyon sertifikasına sahip yurtdışı üniversitelere bakıldığında ise tamamının özel ücret gerektiren üniversiteler olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamındaki yurtdışı üniversiteleri genellikle Amerika üniversiteleri olduğu için özel üniversite statüsündedir.

Üniversitelerde Dijital Derslerin Varlığı

Tablo 3. Üniversitelerde Dijital Derslerin Varlığı

		Türkiye Üniversiteleri		Yurtdışı Üniversiteleri	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Dijital ders	Var	8	100	8	100
	Yok	-	-	-	-

Akreditasyon sertifikasına sahip Türkiye üniversiteleri ve yurtdışı üniversitelerinin ders müfredatlarında dijital dersin olup olmadığına bakıldığında hem Türkiye hem de yurtdışı üniversitelerinin tümünde dijital ders bulunmaktadır. Araştırmada 8 Türkiye, 8 yurtdışı olmak üzere 16 üniversitenin gazetecilik ders müfredatları incelenmiş ve tümünde dijital derslerin bulunduğu ortaya konmuştur.

Üniversitelerde Dijital Derslerin Oranı

Tablo 4. Üniversitelerde Dijital Derslerin Oranı

Dijital Ders	Türkiye Üniversiteleri		Yurtdışı Üniversiteleri	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
	75	%10	90	%13
Toplam	733		705	

Tablo 4'te akreditasyon sertifikasına sahip Türkiye üniversiteleri ve yurtdışı üniversitelerin ders müfredatlarında dijital derslerin oranına bakıldığında incelenen toplam ders sayısı 733'tür. Toplam ders sayısı içerisinde dijital ders oranı %10 olarak ortaya çıkmıştır. Yurtdışı üniversitelerinde incelenen toplam ders sayısı 705'tir. Toplam ders sayısı içerisinde dijital ders oranı %13 olarak ortaya çıkmıştır.

Türkiye üniversiteleri ve yurtdışı üniversitelerinde dijital ders oranı düşük gözükmektedir. Bunun nedeni hem geleneksel hem de dijital içerik barındıran derslerin dijital dersler kapsamında değerlendirilmemiş olmasıdır. Dijital dersler isim ve içerik olarak tümüyle dijital olmasına göre dijital ders olarak değerlendirilmiştir. Hem geleneksel medya içeriği hem de dijital içerik barındıran dersler araştırma kapsamında değerlendirilmiş olsa idi dijital ders oranı çok daha yüksek olarak ortaya çıkmış olacaktı. Türkiye üniversitelerinde dijital dersler genellikle seçmeli dersler olarak ders müfredatlarında bulunmaktadır. Zorunlu olarak da dijital dersler bulunmaktadır ancak ders müfredatlarında seçmeli olarak daha fazla yer almaktadır.

Üniversitelerde Haber Üretimi ve Yazmaya Yönelik Dijital Dersler

Tablo 5. Üniversitelerde Haber Üretimi ve Yazmaya Yönelik Dijital Dersler

Türkiye Üniversiteleri Yurtdışı Üniversiteleri						
		Yüzde	Ders Sayısı			Ders Sayısı
Haber üretimi ve yazmaya yönelik dijital dersler	Var	%87,5	10	Var	%100	26
	Yok	%12,5		Yok	-	

Tablo 5'te akreditasyon sertifikasına sahip Türkiye üniversiteleri ve yurtdışı üniversitelerinin ders müfredatlarında haber üretimi ve yazmaya yönelik dijital dersin olup olmadığına bakıldığında, Türkiye üniversitelerinin %87,5'inde bu dersin bulunduğu ortaya konmuştur. Türkiye üniversitelerinin %12,5'inde ise haber üretimi ve yazmaya yönelik dijital ders bulunmamıştır. Yurtdışı üniversitelerinin tamamında bu dersin bulunduğu ortaya konmuştur. Burada vurgulanması gereken bir nokta haber toplama ve yazma gibi geleneksel medyayı içeren derslerin dijital ders olarak değerlendirilmemiş olmasıdır. Sadece dijital olarak haber üretimi ve yazmaya yönelik dersler araştırma verisi olarak değerlendirilmiştir.

Yurtdışı üniversitelerinin ders müfredatlarında Türkiye üniversitelerine göre dijital olarak haber üretimi ve yazmaya yönelik dersler daha fazladır. Yurtdışı üniversitelerinde;” Dijital Çağda Haber Okuryazarlığı”, “Verilerle Haberleştirme”, “Çevrimiçi Haber Kitleleri için Yazma”, Çevrimiçi Yayın Yazma/Yapma”, “Multimedya Gazeteciliğinin Temelleri”, “Dijital Haber Düzenleme”, “Yakınsama Haberciliği – Yoğun Yazma”, Yakınsama Düzenleme ve Üretim” gibi dersler haber üretimi ve yazmaya yönelik dijital dersler olarak değerlendirilmiştir.

Türkiye üniversitelerinin ders müfredatlarında yurtdışı üniversitelerine göre dijital olarak haber üretimi ve yazmaya yönelik dersler daha azdır. Genellikle “Haber Toplama ve Yazma” dersi ve “İnternet Haberciliği” dersleri bulunmaktadır. Dijital olarak haber üretimi ve yazmaya yönelik dersler içerisinde “Dijital Gazetecilikte Haber Üretim Teknikleri””, Web Ortamında Haber Sunumu” gibi dersler bulunmaktadır.

Üniversitelerde Haberde Görsel ve Görüntüye Yönelik Dijital Dersler

Tablo 6. Üniversitelerde Haberde Görsel ve Görüntüye Yönelik Dijital Dersler

Türkiye Üniversiteleri Yurtdışı Üniversiteleri							
		Yüzde	Sayı	Ders Sayısı			Ders Sayısı
Haberde görsel ve görüntüye yönelik dijital ders	Var	% 40	8	4	Var	%75	8
	Yok	% 60			Yok	%25	

Tablo 6'ya göre akreditasyon sertifikasına sahip Türkiye üniversiteleri ve yurtdışı üniversitelerinin ders müfredatlarında haberde görsel ve görüntüye yönelik dijital dersin olup olmadığına bakıldığında, Türkiye üniversitelerinde haberde görsel ve görüntüye yönelik dijital ders “Veri Gazeteciliği”

dersi olarak değerlendirilmiştir. Türkiye üniversitelerinde 4 üniversite ve %40 oranında bu ders müfredatlarda bulunurken %60 oranında ise bulunamamıştır. Türkiye üniversitelerinde fotoğraf ve video düzenlemeye yönelik dersler bulunmaktadır. Ancak araştırma kapsamı sadece habere yönelik dijital dersleri içerdiği için bu dersler araştırma kapsamında değerlendirilmemiştir.

Yurtdışı üniversitelerinde haberde görsel ve görüntüye yönelik dijital dersler %75 oranında bulunmaktadır. Bu üniversitelerin %25'inde ise haberde görsel ve görüntüye yönelik dijital ders bulunmamaktadır. İncelenen üniversitelerin ders müfredatlarında 17, haberde görsel ve görüntüye yönelik dijital ders bulunmuştur. Haberde görsel ve görüntüye yönelik dijital dersler içerisinde; “İnfografikleri Kullanma”, “Multimedya için Görsel Düzenleme”, “Elektronik Foto Muhabirliği”, “Yayın ve Web için Video Prodüksiyonu” gibi dersler örnek gösterilebilir.

Üniversitelerde Haber Türlerine Yönelik Dijital Dersler

Tablo 7. Üniversitelerde Haber Türlerine Yönelik Dijital Dersler

Türkiye Üniversiteleri Yurtdışı Üniversiteleri								
		Yüzde	Sayı	Ders Sayısı		Yüzde	Sayı	Ders Sayısı
Haber türlerine yönelik dijital ders	Var	-			Var	%12,5	1	2
	Yok	% 100	-	-	Yok	%87,5	7	

Tablo 7 incelendiğinde akreditasyon sertifikasına sahip Türkiye üniversiteleri ve yurtdışı üniversitelerinin ders müfredatlarında haber türlerine yönelik dijital derslerin olup olmadığına bakıldığında Türkiye üniversitelerinde haber türlerine yönelik dijital dersler bulunamamıştır. Türkiye üniversitelerinde “Spor Gazeteciliği”, “Ekonomi Gazeteciliği” gibi gazeteciliğin uzmanlaşma alanına yönelik dersler bulunmaktadır. Bu derslerin içeriğinde ve işlenişinde dijital ortama dair içerikler bulunabilmektedir. Ancak araştırma hem isim hem de içerik olarak sadece dijitalde yönelik dersleri kapsamaktadır. Bu nedenle bu dersler çalışma kapsamında değerlendirilmemiştir.

Yurtdışı üniversitelerinde haber türlerine yönelik dijital derslerin oranı %12,5'tir. Yurtdışı üniversitelerinde %87,5 oranında haber türlerine yönelik dijital dersler bulunamamıştır. Yurtdışı üniversitelerinde de gazeteciliğin uzmanlık alanlarına yönelik dersler bulunmaktadır. Haber türlerine yönelik dersler yurtdışı üniversitelerin hepsinde bulunmaktadır. Ancak bu araştırma tamamen dijital dersleri kapsadığı için bu dersler çalışma kapsamına dâhil edilmemiştir. Yurtdışı üniversitelerinde haber türlerine yönelik dijital derslere örnek olarak “Multimedya Spor Gazeteciliği” ve “Stratejik İletişim Mobil Spor Prodüksiyonu” dersleri gösterilebilir.

Üniversitelerde Sosyal Medya Haberciliğine Yönelik Dijital Dersler

Tablo 8. Üniversitelerde Sosyal Medya Haberciliğine Yönelik Dijital Dersler

Türkiye Üniversiteleri Yurtdışı Üniversiteleri									
		Yüzde	Sayı	Ders Sayısı			Yüzde	Sayı	Ders Sayısı
Sosyal medya haberciliğine yönelik dijital ders	Var	%25	2	2	Var	%50	4	4	
	Yok	%75	6		Yok	%50	4		

Tablo 8'e göre akreditasyon sertifikasına sahip Türkiye üniversiteleri ve yurtdışı üniversitelerinin ders müfredatlarında haber türlerine yönelik dijital derslerin olup olmadığına bakıldığında, Türkiye üniversitelerinde sosyal medya haberciliğine yönelik dijital dersler incelenen 8 üniversitenin 2'sinde olmak üzere %25 oranında bulunmaktadır. Türkiye üniversitelerinde sosyal medyaya yönelik dersler bulunmaktadır. Ancak araştırma sosyal medya haberciliğine yönelik dijital dersleri kapsadığı için sosyal medya ile ilgili dersler çalışma içeriğinde değerlendirilmemiştir.

Yurtdışı üniversitelerinde sosyal medya haberciliğine yönelik derslerin oranı %50 olarak bulunmuştur. İncelenen üniversitelerin yarısında sosyal medya haberciliğine yönelik dijital dersler yer alırken diğer yarısında ise yer almamıştır. Yurtdışı üniversitelerinde sosyal medyaya yönelik dersler bulunmaktadır. Ancak araştırma sosyal medya haberciliğine yönelik dijital dersleri kapsadığı için sosyal medya ile ilgili dersler çalışma içeriğinde yer almamıştır.

Yurtdışı üniversitelerin müfredatlarında yer alan sosyal medya haberciliği ile ilgili derslere "Sosyal Medya Gazeteciliği", Sosyal Medya Videolarının Raporlanması ve Üretilmesi" dersleri örnek gösterilebilir. Günümüz dijital çağında sosyal medya pek çok alan için önemli olduğu kadar gazetecilik alanı için de çok önemlidir. Üniversitelerin ders müfredatlarında sosyal medya haberciliğine yönelik derslerin artması gerekmektedir. Hem yurtiçi hem de yurtdışı üniversitelerin ders müfredatlarında sosyal medya haberciliğine yönelik dersler bulunmayan üniversiteler bulunmaktadır. Yurtdışı üniversiteleri ile Türkiye üniversiteleri karşılaştırıldığında yurtdışı üniversitelerinin ders müfredatlarında hem sayı olarak hem de oran olarak daha fazla sosyal medya haberciliğine yönelik dijital derslerin olduğu görülmektedir.

Üniversitelerde Mobil Gazeteciliğe Yönelik Dijital Dersler

Tablo 9. Üniversitelerde Mobil Gazeteciliğe Yönelik Dijital Dersler

Türkiye Üniversiteleri Yurtdışı Üniversiteleri									
		Yüzde	Sayı	Ders Sayısı			Yüzde	Sayı	Ders Sayısı
Mobil gazeteciliğe yönelik dijital dersler	Var	-	-	-	Var	%25	2	3	
	Yok	%100	-		Yok	%75	6		

Tablo 9’da akreditasyon sertifikasına sahip Türkiye üniversiteleri ve yurtdışı üniversitelerinin ders müfredatlarında mobil gazeteciliğe yönelik dijital derslerin olup olmadığına bakıldığında, Türkiye üniversitelerinde mobil gazeteciliğe yönelik dijital ders bulunamamıştır. Türkiye üniversitelerinin ders müfredatlarında mobil iletişim ile ilgili dersler bulunmaktadır. Ancak mobil haberciliğe yönelik dersler bulunmamaktadır.

İncelenen yurtdışı üniversitelerinin ders müfredatlarında mobil gazeteciliğe yönelik dijital ders oranı %25’tir. Ancak 6 üniversitenin ders müfredatında mobil gazeteciliğe yönelik dijital ders bulunamamıştır. Yurtdışı üniversitelerin ders müfredatlarında mobil gazeteciliğe yönelik dijital ders %75 oranında bulunamamıştır. Yurtdışı üniversitelerinde mobil iletişim ile ilgili dersler mevcuttur. Bu dersler mobil iletişimi daha genel ele aldığı ve spesifik olarak mobil haberciliğe odaklanmadığı için araştırmanın mobil habercilik kategorisinde değerlendirilmemiş ve araştırma kapsamında yer almamıştır. Yurtiçi ve yurtdışı üniversiteler karşılaştırıldığında yurtiçi üniversitelerinin ders müfredatlarında mobil gazeteciliğe yönelik dijital dersler bulunmazken yurtdışı üniversitelerinde bu dersler ders müfredatlarında yer almıştır.

Mobil araçlar hayatımızın ayrılmaz parçası haline gelmiştir. Okuyucular ve izleyiciler büyük oranda haberleri mobil araçlardan takip etmektedir. Dolayısıyla mobil habercilik artık gazetecilik alanında önemli bir yere sahiptir. Gazetecilik ders müfredatlarında da yer almayı hak eden önemli bir alan haline gelmiştir.

Üniversitelerde Gazetecilik Ders Müfredatında Ön Koşul Gerektiren Dijital Dersler

Tablo 10. Üniversitelerde Gazetecilik Ders Müfredatında Ön Koşul Gerektiren Dijital Dersler

Türkiye Üniversiteleri			Yurtdışı Üniversiteleri	
Sayı		Yüzde	Sayı	Yüzde
Var	-	-	-	%100
Yok	8	%100	8	-

Tablo 10’a göre akreditasyon sertifikasına sahip Türkiye üniversiteleri ve yurtdışı üniversitelerinin ders müfredatlarına bakıldığında Türkiye üniversitelerinde ön koşul gerektiren ders bulunmamaktadır. İncelenen yurtdışı üniversitelerinin tümünde ön koşul gerektiren dersler bulunmaktadır. Ön koşul gerektiren ders bazı derslerin alınabilmesi için öncesinde başka bir temel dersin alınmasını gerektiren derstir. Yurtdışı üniversitelerinde birçok ders için bu koşul bulunmaktadır. Ancak Türkiye üniversitelerinin gazetecilik ders müfredatlarında ön koşul gerektiren dersler bulunamamıştır. Ön koşul gerektiren ders alınmasındaki amaç öğrencinin o dersi almadan önce gerekli bilgi ve donanıma sahip olması için ilgili temel dersi almış olmasıdır.

Sonuç

Çalışma, Türkiye üniversitelerini yurtdışı üniversiteleri ile karşılaştırarak gazetecilik bölümlerinin ders müfredatlarını dijital dersler açısından değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, akreditasyon sertifikası almış gazetecilik bölümleri olan Türkiye üniversiteleri ve yurtdışı üniversitelerinin dijital dersler yönünden karşılaştırılmasına dayalı verilerden yola çıkılarak hazırlanmıştır. Bu yönüyle araştırma önem taşımaktadır. Araştırma soruları doğrultusunda dijital dersler kategoriler halinde incelenmiştir. Bu kategoriler; haber üretimi ve yazmaya yönelik, haberde görsel ve görüntüye yönelik, haber türlerine yönelik, sosyal medya haberciliğine yönelik ve mobil gazeteciliğe yönelik dijital derslerden oluşmaktadır. Elde edilen bulgular her iki kategorideki üniversiteler için dijital dersler açısından birbirine yakın sonuçlar içerse de yurtdışı üniversitelerinin gazetecilik ders müfredatlarının Türkiye üniversitelerine kıyasla dijital ders çeşitliliği ve incelenen kategorilere yönelik dersler bakımından daha fazla dijital dersi içerdiği ortaya çıkmaktadır. Bu durum Türkiye üniversitelerinin gazetecilik bölümlerinin daha fazla dijital derslere yönelmesi ve ders müfredatlarını dijitalleşme doğrultusunda daha fazla güncel tutması gerekliliğinin altını çizmektedir. Bu çalışma bu durumun nedenleri üzerinde durmasa da dijital alanda uzmanlaşmış akademik personelin yetersizliği bir neden olarak karşımıza çıkabilmektedir. Üniversitelerde dijital bilgi ve becerilerin kazandırılması noktasında akademik personel büyük önem taşımaktadır. Bu alanlarda uzmanlaşmış akademik personelin daha fazla istihdamı bu sorunun çözümüne katkı bulunabilir.

Yeni iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve dijitalleşme pek çok alanda olduğu gibi gazetecilik alanında yoğun etki bırakmakta ve gazetecilik pratiklerini dönüştürmektedir. İnternetin iletişim ve habercilikte etkisi haber alma ve verme pratiklerini değiştirmekte ve dönüştürmektedir. Basılı gazete önemini yitirmekte okuyucular haberi sosyal medya ve dijital ortamlardan almayı tercih etmektedir. Geleneksel gazetecilik pratikleri her geçen gün önemini yitirmekte, dijital bilgi ve becerilerin önemi gittikçe artmaktadır. Dolayısıyla bu dönüşüme başta eğitim kurumları olmak üzere sektör tarafının da uyum sağlaması gerekmektedir. Dijital çağın gereklerini yerine getirmek hem gazetecilik mesleği hem de gazetecilik eğitimi için olmazsa olmazlardan biri haline gelmektedir. Dijitalleşmenin etkilerinin her alanda bu kadar yoğun yaşanması nedeniyle eğitim ve öğretimin önemli merkezlerinden olan üniversitelerin dijital değişimlere ayak uydurması ve ders müfredatlarını bu doğrultuda güncel tutması gerekmektedir. Üniversite eğitimi gençleri iş ve akademik hayata hazırlayan önemli süreçlerden biridir. Dolayısıyla ders müfredatları çağın gerektirdiği bilgi ve becerilere uygun olarak hazırlanmalıdır. Dijital çağın gerektirdiği beceri ve yenilikleri takip etmeyen ve uygulamayan eğitim kurumları nitelikli iş gücünün yetiştirilmesine katkı sunamaz. Bu durum sadece gazetecilik bölümleri için değil tüm eğitim alanları için geçerlidir. Gazetecilik alanının teknoloji ile çok yakından bağlantılı olması dijital derslerin önemini daha da arttırmaktadır. Gerek sosyal medya haberciliği gerekse mobil habercilik gibi yeni habercilik alanlarına yönelik dijital derslerin gazetecilik bölümü ders müfredatlarında yer alması gerekmektedir.

Bu çalışma sadece akreditasyon sertifikası almış lisans derecesine sahip gazetecilik bölümleri olan Türkiye ve yurtdışı üniversitelerini kapsadığı için sınırlılıklar içermektedir. Akreditasyon sertifikasına sahip olmayan Türkiye ve yurtdışı üniversiteleri bu araştırma kapsamında değerlendirilmemiştir.

Ayrıca ön lisans, yüksek lisans ve doktora ders içerikleri araştırma kapsamı dışındadır. Gelecek araştırmalar bu sınırlılıklar üzerinden yapılarak farklı veya benzer sonuçlar daha görünür kılınabilir.

Kaynakça

- Akgül, M., & Mustafa, A. (2017). Türkiye’de yeni medya eğitimi üzerine niceliksel bir betimleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(1), 210-220.
- Arar, Y. B. (2019). Gazetecilik eğitimi sonrası mesleki yönelim: 2010-2017 Ege Üniversitesi. *Akdeniz İletişim Dergisi*, 32, 734-768.
- Ardıç, E., & Adnan, A. (2017). Dijital çağın öğreneni. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), 12-30.
- Blom, R., & Davenport, L. (2012). Searching for the core of journalism education: Program directors disagree on curriculum priorities. *Journalism & Mass Communication Educator*, 67(1), 70-86.
- Brandon, W. (2002). Experiential learning: A new research path to the study of journalism education. *Journalism & Mass Communication Educator*, 57, 59-66.
- Burgh, H. (2003). Skills are not enough: The case for journalism as an academic discipline. *Journalism*, 4(1), 95-112.
- Creech, B., & Mendelson, A. L. (2015). Imagining the journalist of the future: Technological visions of journalism education and newswork. *The Communication Review*, 18(2), 142-165.
- College Factual. (t.y.). *Ana sayfa*. 15.06.2022 tarihinde <https://www.collegefactual.com> adresinden edinilmiştir.
- Çetinkaya, K., Çimşir, E., & Karoğlu, A. (2020). Toplum 5.0 sürecinde Türkiye’de eğitimde dijital dönüşüm. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 147-158.
- Deuze, M. (2001). Educating ‘new’ journalists: Challenges to the curriculum. *Journalism & Mass Communication Educator*, 56(1), 4-17.
- Deuze, M. (2006). Global journalism education: A conceptual approach. *Journalism Studies*, 7(1), 19-34.
- Donsbach, W. (2013). Journalism as the new knowledge profession and consequences for journalism education. *Journalism*, 15(6), 661-677.
- Fadimana, T., & Balci, Ş. (2021). Türkiye’de gazetecilik eğitimi: Akademi, öğrenci ve sektör beklentileri üzerine bir araştırma. *İnif-E Dergi*, 6(2), 409-429.
- Gaunt, P. (1992). *Making the newsmakers: International handbook on journalism training*. Westport, CT: Greenwood.
- Goodman, R. (2020). WJEC’s Paris syndicate program: Discussions advance global journalism education. *Journalism & Mass Communication Educator*, 75(1), 3-8.
- Hariharasudan, A., & Kot, S. (2018). A scoping review on digital english and education 4.0 for industry 4.0. *Social Sciences*, 7(11), 1-13.
- Karaaslan, İ. (2019). Gazetecilik eğitiminin dijitalleşmesi: Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler üzerinde yapılan karşılaştırmalı analiz. *Erciyes İletişim Dergisi*, (1), 105-124.
- Karaduman, M., & Akbulutgiller, B. (2017). Türkiye’de gazetecilik eğitimi: Lisans müfredat programları karşılaştırması. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16(4), 1161-1181.
- Korkmaz, A. (2012). Gazetecilik eğitimi alan öğrencilerin gazetecilik eğitimi ve gazetecilik mesleğine bakışı. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 16, 9-27.
- Kraeplin, C., & Criado, C. (2005). Building a case for convergence journalism curriculum. *Journalism & Mass Communication Educator*, 60(1), 47-56.

- Krippendorff, K. (2019). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Thousand Oaks, CA: Sage Publication.
- Lawson-Borders, G. (2009). Integrating new media and old media: Seven observations of convergence as a strategy for best practices in media organizations. *International Journal on Media Management*, 5(2), 91-99.
- Lopez, V. (2003). An exploration of the use of information technologies in the college. *College Quarterly*, 6(1), 8-88.
- Maniou, T. A., Stark, A., & Touwen, C. J. (2020). Journalism training beyond. *Journalism & Mass Communication Educator*, 75(1), 33-39.
- Mensing, D., & Ryfe, D. (2013). Blueprint for change: From the teaching hospital to the entrepreneurial model of journalism education. *ISOJ The Official Research Journal of the International Symposium on Online Journalism*, 3(2), 26-44.
- Mozejko, A., & Howard, S. (2015). Considering the history of digital technologies in education. Michael Henderson & Geoff Romeo (Eds.), *Teaching and digital technologies: Big issues and critical questions* içinde (ss. 157-168). Australia: Cambridge University Press.
- Mutlu, E. (1992). Kitle İletişim Kuramları ve Türkiye'deki Basın Yayın Eğitimi. *A.Ü. Basın Yayın Yüksekokulu Yıllık*, 1991-1992, 119-142.
- Öztürk, M., & Şardağı, E. (2019). Halkla ilişkiler eğitiminde dijitalleşme: Türkiye ve ABD'de bulunan üniversitelerdeki halkla ilişkiler programlarının karşılaştırılması. *Erciyes İletişim Dergisi Uluslararası Dijital Çağda İletişim Sempozyumu Özel Sayısı*, (1), 125-142.
- Paul, S., & Lal, K. (2018). Adoption of digital technologies in tertiary education: Evidence from India. *Journal of Educational Technology Systems*, 47(1), 128-147.
- Pierce, T., & Miller, T. (2007). Basic journalism skills remain important in hiring. *Newspaper Research Journal*, 28(4), 51-61.
- Reese, S. (1999). The progressive potential of journalism education recasting the academic versus professional debate. *International Journal of Press/Politics*, 4, 70-94.
- Solkin, L. (2022). Journalism education in the 21st century: A thematic analysis of the research literature. *Journalism*, 23(2), 444-460.
- Tokgöz, O. (2003). Türkiye'de iletişim eğitimi: Elli yıllık bir geçmişin değerlendirilmesi. *Kültür ve İletişim*, 6(1), 9-32.
- Underwood, J. (2009). *The impact of digital technology: A review of the evidence of the impact of digital technologies on formal education*. Becta.
- UNESCO (2007). *Model curricula for journalism education*. 15.06.2022 tarihinde <http://www.unesco.org/>: <http://www.unesco.org/> adresinden edinilmiştir.
- Uzun, R. (2011). Türkiye'de gazetecilik eğitimi: Değişimler ve eğilimler. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 15, 119-132.
- Valencia-Forrester, F. (2020). Models of work-integrated learning in journalism education. *Journalism Studies*, 21(5), 697-712.
- Veletsianos, G. (2020). *Learning online: The student experience*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Wilson, K., Tete-Mensah, I., & Boateng, K. (2014). Information and communication technology use in higher education: Perspectives from students. *European Scientific Journal*, 10(9), 161-171.
- Yıldırım, B. (2006). Eleştirel pedagoji açısından gazetecilik eğitimini yeniden düşünmek. *Ankara Üniversitesi İletişim Araştırmaları ve Uygulama Merkezi*, 4(1), 121-152.

- Yıldırım, B. (2012). Dünyada ve Türkiyede gazetecilik eğitimi: Kısa bir kurumsallaşma tarihi. Ömer Özer (Ed.), *Haberin doğası: Gazetecilikte idealler ve sorunlar* içinde (ss. 413 – 464). Konya: Literatürk.
- Yıldırım, B. (2013). Gazeteciliğin dönüşümü: Yöndeşen ortam ve yöndeşik gazetecilik. *Selçuk İletişim Dergisi*, 6(2), 230-253.
- YÖK. (t.y). *Yükseköğretimde akreditasyon*. 03.03.2022 tarihinde yok.gov.tr: <https://denklik.yok.gov.tr/akreditasyon-tanima-denklik-nedir> adresinden edinilmiştir.